

**KONFERENCJA W SPRAWIE
PRZYSTĄPIENIA DO UNII
EUROPEJSKIEJ
– CZARNOGÓRA –**

**Bruksela, 12 października 2026 r.
(OR. en)**

AD 86/26

LIMITE

CONF-ME 37

DOKUMENT AKCESYJNY

Dotyczy: WSPÓLNE STANOWISKO UNII EUROPEJSKIEJ
– Rozdział 17: Polityka gospodarcza i pieniężna

WSPÓLNE STANOWISKO UNII EUROPEJSKIEJ

Rozdział negocjacyjny 17: Polityka gospodarcza i pieniężna

Niniejsze stanowisko Unii Europejskiej opiera się na jej ogólnym stanowisku na konferencję akcesyjną z udziałem Czarnogóry (AD 23/12 CONF-ME 2) i podlega zasadom negocjacyjnym zatwierdzonym podczas tej konferencji, a zwłaszcza zasadom następującym:

- opinie wyrażone przez którąkolwiek ze stron na temat danego rozdziału negocjacyjnego w żaden sposób nie przesądzają o stanowisku, jakie może zostać przyjęte w sprawie pozostałych rozdziałów;
- porozumień – nawet częściowych – osiągniętych w trakcie negocjacji nad kolejno omawianymi rozdziałami nie należy uznawać za ostateczne, dopóki nie zostanie osiągnięte porozumienie ogólne;
- wymogom określonym w pkt 24, 28, 41 i 44 ram negocjacyjnych.

Odnotowując, że przed przystąpieniem mogą wejść w życie dodatkowe akty należące do unijnego dorobku prawnego, UE zachęca Czarnogórę, aby kontynuowała proces dostosowywania swojego ustawodawstwa do tego dorobku, tak aby zapewnić jego skuteczne wdrożenie i egzekwowanie; zachęca też Czarnogórę do opracowania – jeszcze przed przystąpieniem – polityk i instrumentów, które w jak największym stopniu będą spójne z politykami i instrumentami UE.

UE odnotowuje, że w swoim stanowisku negocjacyjnym AD 21/17 CONF-ME 8 + ADD 1 i addendum AD 64/26 CONF-ME 28 Czarnogóra akceptuje unijny dorobek prawny dotyczący rozdziału 17 obowiązujący na dzień 28 sierpnia 2026 r. oraz że deklaruje gotowość do wprowadzenia go w życie przed dniem przystąpienia do Unii Europejskiej.

Polityka pieniężna

UE dostrzega znaczne postępy poczynione przez Czarnogórę w dostosowywaniu swojego ustawodawstwa do unijnego dorobku prawnego w celu zapewnienia funkcjonalnej, instytucjonalnej, kadrowej i finansowej niezależności banku centralnego.

UE odnotowuje, że ustawa o Banku Centralnym Czarnogóry (CBM) zapewnia i wdraża wszystkie cztery zasady niezależności banku centralnego (niezależność funkcjonalnej, instytucjonalnej, kadrowej i finansowej) zgodnie z Traktatem o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) oraz Statutem Europejskiego Systemu Banków Centralnych (ESBC) i Europejskiego Banku Centralnego (EBC). W ustawie wyraźnie określono, że głównym celem CBM jest utrzymanie stabilności cen. Bez uszczerbku dla tego podstawowego zadania CBM wspiera również politykę gospodarczą UE.

UE odnotowuje, że w ramach realizowania swoich celów CBM działa w sposób niezależny, a ustawa zakazuje wywierania wszelkich wpływów z zewnątrz na procesy i organy decyzyjne tego banku. Zasada ta obejmuje decyzje CBM, które nie mogą zostać zatwierdzone, unieważnione, odwołane ani w żaden inny sposób zmienione przez organy zewnętrzne, z wyjątkiem sytuacji gdy odbywa się to w wyniku kontroli sądowej.

UE zauważa, że ustawa o CBM ustanawia sześcioletnią kadencję prezesa, wiceprezesów i innych członków Rady CBM oraz zawiera silne zabezpieczenia przed ich arbitralnym odwołaniem, ponieważ warunki odwołania ze stanowiska są w pełni zgodne ze statutem ESBC/EBC. UE odnotowuje również, że ustawa ta określa też kryteria kwalifikowalności, zasady dotyczące niełączenia stanowisk oraz ograniczenia dotyczące zatrudnienia po zakończeniu kadencji, aby zapobiec wszelkim konfliktom interesów.

Jeżeli chodzi o niezależność finansową, UE stwierdza, że ustawa o CBM jest dostosowana do statutu ESBC i EBC. UE zauważa ponadto, że CBM w sposób niezależny generuje własny dochód, przyjmuje plan finansowy, roczne sprawozdania finansowe, określa zyski i straty oraz podział zysków zgodnie z ustawą o CBM. CBM dysponuje mechanizmami kontroli, w tym poprzez powoływanie niezależnego zewnętrznego biegłego rewidenta. UE oczekuje, że zabezpieczenia te przyczynią się do stabilności finansowej i niezależności operacyjnej CBM oraz będą chronić go przed wpływami politycznymi. Aby zachować autonomię finansową CBM, ważne jest, aby rząd Czarnogóry podtrzymał wypracowane z CBM porozumienie w sprawie opłat za usługi, które są ważnym źródłem dochodów i przyczyniają się do niezależności finansowej i autonomii operacyjnej CBM.

UE z zadowoleniem przyjmuje zmianę art. 143 konstytucji Czarnogóry, przyjętą 24 sierpnia 2026 r., która dodatkowo wzmacnia niezależność funkcjonalną banku centralnego.

UE zauważa, że ramy prawne Czarnogóry zakazują finansowania sektora publicznego ze środków banku centralnego i są dostosowane do art. 123 TFUE i statutu ESBC/EBC.

UE odnotowuje ponadto, że w wyniku szeregu zmian prawnych w przepisach sektorowych dotyczących m.in. instytucji kredytowych, funduszy emerytalnych, ochrony depozytów i ubezpieczeń uregulowano kwestię zakazu uprzywilejowanego dostępu organów publicznych do instytucji finansowych, zgodnie z wymogami art. 124 TFUE. UE zauważa, że zmiany te, które będą miały zastosowanie od momentu przystąpienia, zapewnią pełną zgodność przepisów z unijnym dorobkiem prawnym w tej dziedzinie.

UE podkreśla, że niezwykle ważne jest, by Czarnogóra utrzymała niezależność CBM i chroniła go przed nadmiernymi wpływami politycznymi, w szczególności poprzez pełne przestrzeganie i wdrożenie ustawy o Banku Centralnym Czarnogóry i innych stosownych przepisów.

UE odnotowuje, że Czarnogóra poczyniła znaczne postępy w integracji swojego banku centralnego z ESBC, że opracowała plan działania na rzecz integracji i że w dalszym ciągu wzmacnia zdolności administracyjne, techniczne i operacyjne niezbędne do wykonywania zadań związanych z ESBC od momentu przystąpienia.

Stosowanie względem Czarnogóry ram dotyczących przyjęcia euro określonych w TFUE

UE wielokrotnie podkreślała, że jednostronna euroizacja czarnogórskiej gospodarki jest sprzeczna z rozumowaniem leżącym u podstaw TFUE, który przewiduje wyraźną ścieżkę instytucjonalną prowadzącą do przyjęcia euro. Aby przyjąć euro, państwa członkowskie UE muszą osiągnąć wysoki poziom trwałej konwergencji, którego miarą jest spełnienie czterech nominalnych kryteriów konwergencji (stabilność cen, stabilność finansów publicznych, kurs walutowy i długoterminowa stopa procentowa), przy jednoczesnym uwzględnieniu innych czynników istotnych dla integracji gospodarczej i konwergencji, jak określono w art. 140 ust. 1 TFUE i Protokole (nr 13) w sprawie kryteriów konwergencji.

UE przypomina o ogólnym stanowisku przygotowanym na konferencję akcesyjną z udziałem Czarnogóry (AD 23/12 CONF-ME 2), w którym stwierdzono, że decyzja władz Czarnogóry o posługiwaniu się euro w tym państwie, podjęta w nadzwyczajnych okolicznościach, nie ma nic wspólnego z członkostwem w strefie euro oraz że kwestię tę trzeba będzie rozwiązać w trakcie negocjacji. Dodano w nim też, że od momentu przystąpienia Czarnogóra będzie uczestniczyć w unii gospodarczej i walutowej jako państwo członkowskie objęte derogacją i powinna przystąpić do strefy euro w następstwie decyzji Rady w tym zakresie, podjętej na podstawie oceny spełnienia przez Czarnogórę koniecznych warunków.

UE przywołuje również wspólne stanowisko UE dotyczące rozdziału 17 (AD 4/18 CONF-ME 2), w którym stwierdzono, że UE określi, w jaki sposób stosować unijne ramy dotyczące przyjęcia euro, przed tymczasowym zamknięciem przedmiotowego rozdziału. W rezultacie UE opracowała i przedstawiła Czarnogórze rozwiązanie, które uwzględnia wyjątkową sytuację tego państwa i zapewnia, by ocena konwergencji stosowana w odniesieniu do Czarnogóry była równoważna pod względem gospodarczym ocenie stosowanej w odniesieniu do innych państw członkowskich oraz umożliwiała należytą ocenę przestrzegania przez Czarnogórę wysokiego poziomu trwałej konwergencji wymaganego na mocy art. 140 TFUE.

UE przyjmuje do wiadomości, że Czarnogóra formalnie zaakceptowała proponowane rozwiązanie dotyczące dostosowanych ram oceny konwergencji na potrzeby przyjęcia euro i spełniła piąte kryterium określone we wspólnym stanowisku UE AD 4/18 CONF-ME 2.

Dostosowane ramy oceny konwergencji dla Czarnogóry zostaną włączone do traktatu o przystąpieniu.

Polityka gospodarcza

UE odnotowuje, że Czarnogóra poczyniła znaczne postępy w przygotowaniach do koordynacji polityk gospodarczych państw członkowskich UE zgodnie z TFUE. UE z zadowoleniem przyjmuje osiągnięcie kluczowego etapu w zakresie dostosowań w dziedzinie statystyki do wymogów europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych z 2010 r. (ESA 2010), w szczególności wymogów w zakresie przekazywania danych, tabel i wykazów dotyczących statystyki finansów sektora instytucji rządowych i samorządowych (GFS) oraz procedury nadmiernego deficytu (PND), co ma kluczowe znaczenie dla monitorowania budżetów krajowych na mocy art. 126 TFUE. UE zwraca się do Czarnogóry o dalsze dostosowywanie krajowych ram budżetowych do wymogów w zakresie statystyki i przejrzystości oraz odnotowuje odnośne zobowiązania Czarnogóry w ramach rozdziału 18 (Statystyka) negocjacji akcesyjnych.

UE zauważa, że Czarnogóra zasadniczo dostosowała przepisy krajowe do dyrektywy 2011/85/UE, przyjmując 24 sierpnia ustawę o budżecie i odpowiedzialności budżetowej. Ustawa ta obejmuje główne elementy wymagane przez unijne przepisy dotyczące ram budżetowych, w tym reguły fiskalne, średniookresowe ramy budżetowe, lepsze planowanie i wykonanie budżetu, budżetowanie wynikowe, zarządzanie długiem publicznym, monitorowanie ryzyka fiskalnego oraz ustanowienie niezależnej Rady Fiskalnej.

UE z zadowoleniem przyjmuje mianowanie wszystkich członków Rady Fiskalnej 31 lipca 2026 r., ale wzywa Czarnogórę do przyspieszenia operacyjności tej rady, która musi rozpocząć wydawanie niezależnych i eksperckich opinii na temat rządowych planów budżetowych na długo przed datą przystąpienia.

UE odnotowuje również, że Czarnogóra nadal uczestniczy w dorocznym dialogu gospodarczo-finansowym między UE a partnerami regionalnymi (program reform gospodarczych) i regularnie zobowiązuje się do wdrażania rocznych wytycznych politycznych. Program reform gospodarczych służy jako centralny mechanizm planowania makroekonomicznego i budżetowego, zapewniając zgodność z procesem europejskiego semestru.

UE podkreśla, że nieustanne wysiłki i trwałe wdrażanie reform strukturalnych – zwłaszcza tych, które zostały uznane za priorytetowe w sprawozdaniu krajowym towarzyszącym corocznemu komunikatowi w sprawie polityki rozszerzenia UE, w programie reform w ramach planu wzrostu gospodarczego dla Bałkanów Zachodnich oraz w dorocznym dialogu gospodarczo-finansowym między UE a partnerami regionalnymi – są nadal niezbędne, aby utrzymać i dalej wzmacniać zdolności Czarnogóry do funkcjonowania jako gospodarka rynkowa i chronić potencjał konkurencyjny Czarnogóry w ramach Unii po przystąpieniu.

* * *

W związku z powyższym UE odnotowuje, że na obecnym etapie rozdział ten nie wymaga dalszych negocjacji.

Monitorowanie postępów w dostosowywaniu krajowego ustawodawstwa do unijnego dorobku prawnego i we wdrażaniu tego dorobku będzie kontynuowane przez cały czas trwania negocjacji. UE podkreśla, że będzie wyjątkowo bacznie monitorować wszystkie szczególne kwestie wspomniane w niniejszym wspólnym stanowisku z myślą o zapewnieniu zdolności administracyjnych Czarnogóry i jej zdolności do wdrażania i egzekwowania unijnego dorobku prawnego w tym rozdziale, w tym wzmocnionej zdolności do funkcjonowania jako gospodarka rynkowa, oraz o zakończeniu procesu dostosowywania ustawodawstwa. Szczególnie należy uwzględnić powiązania pomiędzy niniejszym rozdziałem a innymi rozdziałami negocjacyjnymi. Ostatecznej oceny zgodności czarnogórskiego ustawodawstwa z unijnym dorobkiem prawnym i zdolności wprowadzania w życie tego dorobku we wszystkich obszarach będzie można dokonać dopiero na późniejszym etapie negocjacji. UE zachęca Czarnogórę, by oprócz wszelkich informacji, których UE może wymagać do celów negocjacji w sprawie omawianego rozdziału i które należy przedstawić podczas konferencji, regularnie przekazywała Radzie Stabilizacji i Stowarzyszenia szczegółowe informacje pisemne na temat postępów we wdrażaniu unijnego dorobku prawnego i wzmacnianiu zdolności administracyjnych.

Uwzględniając wszystkie wymienione powyżej kwestie, UE, w razie konieczności, powróci do tego rozdziału we właściwym czasie.

UE odnotowuje, że w stanowisku negocjacyjnym AD 21/17 CONF-ME 8 + ADD 1 i addendum AD 64/26 CONF-ME 28 Czarnogóra akceptuje unijny dorobek prawny dotyczący rozdziału 17 obowiązujący na dzień 28 sierpnia 2026 r.

UE przyjmuje do wiadomości, że Czarnogóra zadeklarowała, że będzie kontynuowała proces dostosowywania swojego ustawodawstwa do unijnego dorobku prawnego i będzie gotowa do wprowadzenia go w życie przed przystąpieniem do Unii Europejskiej.

Ponadto UE przypomina, że między 28 sierpnia 2026 r. a datą zakończenia negocjacji mogą wejść w życie nowe akty prawne stanowiące część unijnego dorobku prawnego.

**PROJEKT – ZMIANY PRAWNE WYNIKAJĄCE ZE
WSPÓLNEGO STANOWISKA UE**

CZĘŚĆ [XX]

ZASADY

Artykuł [X]

Czarnogóra uczestniczy w unii gospodarczej i walutowej od dnia przystąpienia jako Państwo Członkowskie objęte derogacją w rozumieniu artykułu 139 TFUE.

- Bez uszczerbku dla ustępu 1 od momentu przystąpienia do Unii Czarnogóra jest wyjątkowo upoważniona do dalszego używania euro jako swojego jedyne go prawnego środka płatniczego na mocy prawa krajowego.
- Euro nie stanowi prawnego środka płatniczego w Czarnogórze na podstawie prawa Unii do czasu uchyle nia derogacji zgodnie z artykułem 140 ustęp 2 TFUE.
- Do czasu uchyle nia derogacji do Czarnogóry nie mają zastosowania – z racji używania przez nią euro – żadne prawa ani obowiązki wynikające ze statusu Państwa Członkowskiego, którego walutą jest euro.
- W związku z wyjątkową sytuacją Czarnogóry wymogi określone w artykule 140 ustęp 1 akapit pierwszy tiret trzecie i czwarte TFUE i doprecyzowane w artykułach 3 i 4 Protokołu (nr 13) do Traktatów dostosowuje się zgodnie z Protokołem nr [xx].

Protokół nr [xx] w sprawie niektórych dostosowań ram oceny konwergencji w odniesieniu do Czarnogóry [do załączenia do traktatu o przystąpieniu]

Motywy:

Używanie euro przez Czarnogórę jest uzasadnione wyjątkowymi okolicznościami historycznymi.

W wyniku hiperinflacji, która pojawiła się po wojnach toczących się w latach 90. XX w., Czarnogóra zaczęła de facto używać marki niemieckiej. Aby ustabilizować swoją gospodarkę, Czarnogóra zaczęła oficjalnie używać marki niemieckiej jako prawnego środka płatniczego w 1999 r., równoległe do dinara jugosłowiańskiego, i do 2000 r. marka niemiecka stała się jedynym prawnym środkiem płatniczym Czarnogóry. Używanie marki niemieckiej przez Czarnogórę nie było uregulowane żadną umową z Republiką Federalną Niemiec.

W marcu 2002 r., po wprowadzeniu banknotów i monet euro do obiegu w strefie euro, Czarnogóra zastąpiła markę niemiecką euro, które stało się jej jedynym prawnym środkiem płatniczym. Także w tym przypadku używanie euro przez Czarnogórę nie jest uregulowane żadną umową z Unią Europejską.

- W październiku 2007 r. Rada stwierdziła, że jednostronne przyjęcie euro jest niezgodne z Traktatami, które przewidują przyjęcie euro jako wynik uporządkowanego, wielostronnego procesu konwergencji, oraz że w stosownym czasie, najpóźniej w trakcie ewentualnych przyszłych negocjacji w sprawie przystąpienia do Unii Europejskiej, szczegółowo określone zostaną implikacje Traktatów dla systemu walutowego Czarnogóry.
- Używanie euro przez Czarnogórę stwarza trudności w stosowaniu dwóch z czterech kryteriów konwergencji przewidzianych w artykule 140 ustęp 1 TFUE i doprecyzowanych w Protokole (nr 13) do Traktatów¹, a mianowicie kryterium kursu walutowego oraz, w mniejszym stopniu, kryterium długoterminowej stopy procentowej. Zmniejsza to rzeczywiste znaczenie gospodarcze tych kryteriów dla oceny wymogu dotyczącego wysokiego poziomu trwałej konwergencji określonego w artykule 140 ustęp 1 TFUE.

¹ Protokół (nr 13) w sprawie kryteriów konwergencji (Dz.U. C 202 z 7.6.2016, s. 281–282, ELI: http://data.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2016/pro_13/oj).

- W związku z używaniem euro w Czarnogórze kryteria kursu walutowego i długoterminowej stopy procentowej nie mogą być w pełni stosowane jako test rynkowy zagrożeń dla stabilności makroekonomicznej i finansowej, zgodnie z założeniami artykułu 140 ustęp 1 TFUE i Protokołu (nr 13) do Traktatów. Zasadniczą trudność w ocenie sprawia w szczególności test na brak występowania poważnych napięć kursowych, którego nie można zastosować w przypadku braku kursu walutowego. A zatem, z uwagi na to, że merytoryczne zastosowanie kryterium kursu walutowego jest niemożliwe, a przydatność kryterium długoterminowej stopy procentowej jest zmniejszona, dogłębna analiza „innych czynników” istotnych dla integracji gospodarczej i konwergencji, wymienionych w artykule 140 ustęp 1 akapit ostatni TFUE, powinna zastąpić kryterium kursu walutowego i uzupełnić kryterium stopy procentowej, aby umożliwić właściwą ocenę wymogu dotyczącego wysokiego poziomu trwałej konwergencji.
- Wybierając inne istotne czynniki jako elementy zastępcze i uzupełniające, kierowano się zasadą równoważności funkcjonalnej, aby zrekompensować brak odpowiednich informacji umożliwiających ocenę osiągnięcia wysokiego poziomu trwałej konwergencji, które w innych okolicznościach uzyskano by na podstawie odzwierciedlenia poważnych napięć w kursie walutowym i wysokiej długoterminowej stopie procentowej. Wybór ten powinien również zapewnić, aby ocena konwergencji stosowana w odniesieniu do Czarnogóry była równoważna pod względem gospodarczym ocenie stosowanej w odniesieniu do innych Państw Członkowskich objętych derogacją.

- W szczególności analiza: (i) stanu i zmian bilansu płatniczego (rachunku bieżącego, rachunku kapitałowego i rachunku finansowego), w tym zewnętrznych pozycji aktywów i zobowiązań finansowych; oraz (ii) stanu i zmian konkurencyjności cenowej i kosztowej powinna służyć określeniu ewentualnych słabości zewnętrznych lub wewnętrznych, które mogłyby doprowadzić do poważnych napięć kursowych, gdyby Czarnogóra miała własną walutę. Celem tej analizy powinna być ocena stabilności pozycji zewnętrznej Czarnogóry. Analiza powinna także uwzględniać ewentualne zakłócenia równowagi wewnętrznej, które mogą prowadzić do zakłóceń równowagi zewnętrznej. Zgodnie z artykułem 140 ustęp 1 TFUE i Protokołem (nr 13) do Traktatów Czarnogóra powinna mieć stabilną pozycję zewnętrzną podczas udziału w mechanizmie kursów wymiany walut (ERM II) przez co najmniej dwa kolejne lata.
- Analiza tych elementów, o której mowa w poprzednim motywie, powinna być równie istotna do celów oceny osiągnięcia wysokiego poziomu trwałej konwergencji jak analiza pozostałych kryteriów konwergencji. Analiza ta może prowadzić do oceny pozytywnej, jeżeli spełnione są również pozostałe kryteria i stwierdzono wysoki poziom trwałej konwergencji, lub do oceny negatywnej, jeżeli istnieją zagrożenia dla stabilności pozycji zewnętrznej.
- W ocenie należy uwzględnić fundamentalne parametry makroekonomiczne Czarnogóry oraz to, czy rachunek bieżący jest wspierany stabilnymi źródłami finansowania zewnętrznego wykazanymi na rachunku finansowym. Uzupełniająca analiza zewnętrznych pozycji aktywów i zobowiązań finansowych powinna umożliwić pomiar narażenia kraju na ryzyko ewentualnych zmian nastrojów inwestorów zagranicznych oraz związane z tym ryzyko nagłej korekty pozycji zewnętrznej. W analizie tej należy również uwzględnić podział zobowiązań zewnętrznych na bezpośrednie inwestycje zagraniczne i zadłużenie zagraniczne. Podczas gdy ceny i koszty powinny być analizowane w ramach kryterium stabilności cen, analiza wskaźników konkurencyjności zewnętrznej powinna pomóc w zrozumieniu, czy skumulowane zmiany cen i kosztów stwarzają ryzyko dla wyników zewnętrznych, mierzonych na przykład wzrostem udziału w rynkach eksportowych.

- Analiza powinna również zmierzać do wskazania ewentualnych zakłóceń równowagi wewnętrznej, które – o ile nie zostaną wyeliminowane – mogą ostatecznie wymagać korekty zewnętrznej. Powinna ona w szczególności obejmować ocenę zmian w zadłużeniu gospodarstw domowych lub przedsiębiorstw, z uwzględnieniem zarówno dynamiki zadłużenia, jak i jego poziomu. Oba aspekty należy ocenić w świetle fundamentalnych parametrów makroekonomicznych kraju. Analizę ewentualnych zakłóceń równowagi wewnętrznej należy uzupełnić analizą ewentualnych słabości w sektorze finansowym, ponieważ takie słabości mogą działać jako silny czynnik wzmacniający inne zakłócenia równowagi makroekonomicznej. Ponadto, choć dobrze udokumentowano fakt, że zakłócenia równowagi budżetowej mogą być źródłem zakłóceń równowagi zewnętrznej, ich ocena powinna zostać ujęta w ramach kryterium budżetowego, a zatem wyłączona z analizy „innych czynników”.
- Oba aspekty oceny stabilności – zewnętrzny i wewnętrzny – należy przeanalizować pod kątem szeregu wskaźników. Należy wziąć pod uwagę powiązania między tymi aspektami, aby zidentyfikować możliwe źródła słabości, których skutki mogą się wzajemnie wzmacniać. Analiza powinna opierać się na ścisłym zastosowaniu metod i instrumentów ilościowych opracowanych w kontekście procedury dotyczącej zakłóceń równowagi makroekonomicznej (PdZRM) ustanowionej rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1176/2011 z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie zapobiegania zakłóceniom równowagi makroekonomicznej i ich korygowania² oraz rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1174/2011 z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie środków egzekwowania korekty nadmiernych zakłóceń równowagi makroekonomicznej w strefie euro³. W analizie należy w szczególności uwzględnić ustalenia z ewentualnych szczegółowych ocen sytuacji w ramach PdZRM. Podobnie jak w przypadku wcześniejszych sprawozdań z konwergencji ocena „innych czynników” powinna również uwzględniać jakość instytucjonalną, z uwagi na jej rolę w kształtowaniu odporności makroekonomicznej i zdolności dostosowawczych gospodarki.

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1176/2011 z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie zapobiegania zakłóceniom równowagi makroekonomicznej i ich korygowania (Dz.U. L 306 z 23.11.2011, s. 25, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj>).

³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1174/2011 z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie środków egzekwowania korekty nadmiernych zakłóceń równowagi makroekonomicznej w strefie euro (Dz.U. L 306 z 23.11.2011, s. 8–11, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2011/1174/oj>).

- Do Czarnogóry powinny mieć zastosowanie kryteria konwergencji dotyczące stabilności cen i stabilności finansów publicznych, jak określono w artykule 140 ustęp 1 TFUE i Protokole (nr 13) do Traktatów. Do Czarnogóry powinien mieć również zastosowanie wymóg zgodności ustawodawstwa krajowego z artykułami 130 i 131 TFUE oraz ze Statutem ESBC i EBC, jak określono w artykule 140 ustęp 1 TFUE.
- Ponadto, zgodnie z obecnymi ramami uczestnictwa w ERM II określonymi przez strony ERM II

w 2018 r. dla Bułgarii i w 2019 r. dla Chorwacji, Czarnogóra i strony ERM II powinny uzgodnić szereg wcześniejszych zobowiązań politycznych, które Państwo Członkowskie ma wdrożyć przed przystąpieniem do ERM II, w obszarach polityki o dużym znaczeniu dla płynnego przejścia do ERM II i uczestnictwa w nim. Wcześniejsze zobowiązania powinny obejmować co najmniej ścisłą współpracę z Jednolitym Mechanizmem Nadzorczym, odpowiednie ramy makroostrożnościowe oraz odpowiednie ramy przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.
- Zgodnie z dotychczasowymi praktykami Czarnogóra powinna również podjąć dalsze zobowiązania w momencie przystąpienia do ERM II („zobowiązania podjęte po przystąpieniu”) w celu osiągnięcia wysokiego poziomu trwałej konwergencji wymaganego na mocy artykułu 140 ustęp 1 TFUE.
- Wcześniejsze zobowiązania i zobowiązania podjęte po przystąpieniu powinny między innymi uwzględniać potrzebę przeprowadzenia reform w celu zaradzenia słabościom makroekonomicznym i wszelkim dodatkowym wyzwaniom wynikającym z wcześniejszego jednostronnego przyjęcia euro przez Czarnogórę.
- Czarnogóra powinna również podjąć niezbędne środki w celu wzmocnienia zdolności operacyjnych i analitycznych swojego banku centralnego w dziedzinie polityki pieniężnej, aby zapewnić skuteczne uczestnictwo banku centralnego Czarnogóry w Eurosystemie po uchyleniu derogacji.

Artykuł 1

Zakres stosowania

Niniejszy Protokół ustanawia dostosowane ramy oceny konwergencji do celów przyjęcia euro przez Czarnogórę na podstawie artykułu 140 TFUE, w odniesieniu do postanowień artykułu 140 ustęp 1 akapit pierwszy tiret trzecie i czwarte TFUE, doprecyzowanych w artykułach 3 i 4 Protokołu (nr 13) do Traktatów. Niniejszy Protokół nie ma wpływu na te elementy wspomnianych artykułów, w odniesieniu do których niniejszy Protokół nie zawiera żadnych dostosowań.

Artykuł 2

Stosowanie kryteriów konwergencji

Kryterium kursu walutowego, określone w artykule 140 ustęp 1 akapit pierwszy tiret trzecie TFUE i doprecyzowane w artykule 3 Protokołu (nr 13) do Traktatów, nie ma zastosowania do Czarnogóry jako merytoryczne kryterium gospodarcze i zastępuje się je artykułami 4–6.

- Kryterium długoterminowej stopy procentowej, określone w artykule 140 ustęp 1 akapit pierwszy tiret czwarte TFUE i doprecyzowane w artykule 4 Protokołu (nr 13) do Traktatów, ma zastosowanie do Czarnogóry i uzupełnia się je artykułami 4–6.

Artykuł 3

Uczestnictwo w ERM II

Niezależnie od artykułu 2 ustęp 1 Czarnogóra składa wniosek o uczestnictwo w mechanizmie kursu wymiany walut (ERM II), jak przewidziano w artykule 140 ustęp 1 akapit pierwszy tiret trzecie TFUE.

- Czarnogóra uczestniczy w ERM II przez co najmniej dwa kolejne lata przed przyjęciem pozytywnej oceny konwergencji na podstawie artykułu 140 TFUE i artykułu 3 Protokołu (nr 13) do Traktatów.
- Podczas uczestnictwa w ERM II Czarnogóra wykazuje stabilną pozycję zewnętrzną przez okres co najmniej dwóch kolejnych lat.
- Przed rozpoczęciem uczestnictwa w ERM II Czarnogóra i strony ERM II uzgadniają szereg wcześniejszych zobowiązań politycznych, które Czarnogóra ma zrealizować przed przystąpieniem do ERM II. W momencie przystąpienia do ERM II Czarnogóra podejmuje również dalsze zobowiązania (zobowiązania podjęte po przystąpieniu).

Artykuł 4

Inne istotne czynniki

Aby ocenić, czy Czarnogóra osiągnęła wysoki poziom trwałej konwergencji, szczególną wagę przywiązuje się do analizy innych istotnych czynników, o których mowa w artykule 140 ustęp 1 akapit ostatni TFUE.

Artykuł 5

Ocena stabilności zewnętrznej

Analiza, o której mowa w artykule 4, obejmuje w szczególności ocenę:

- stanu i zmian bilansu płatniczego (rachunku bieżącego, rachunku kapitałowego i rachunku finansowego), w tym zewnętrznych pozycji aktywów i zobowiązań finansowych; oraz
- stanu i zmian konkurencyjności cenowej i kosztowej.

1. Na podstawie analizy stwierdza się istnienie ewentualnych zakłóceń równowagi zewnętrznej lub wewnętrznej, które mogłyby doprowadzić do poważnych napięć kursowych, gdyby Czarnogóra miała własną walutę, oraz określa się stabilność pozycji zewnętrznej.
2. Istnienie zagrożeń dla stabilności pozycji zewnętrznej może prowadzić do wniosku, że nie osiągnięto wysokiego poziomu trwałej konwergencji.

Artykuł 6

Zakłócenia równowagi wewnętrznej i sektor finansowy

Do celów artykułu 5 ustęp 2 ocena ewentualnych zakłóceń równowagi wewnętrznej, które mogą prowadzić do zakłóceń równowagi zewnętrznej, obejmuje:

- (i) zmiany w zadłużeniu gospodarstw domowych i przedsiębiorstw;
- (ii) słabości w sektorze finansowym.

Artykuł 7

Zdolności banku centralnego

Czarnogóra podejmuje niezbędne środki w celu wzmocnienia zdolności operacyjnych i analitycznych swojego banku centralnego w dziedzinie polityki pieniężnej.

Środki takie zapewniają skuteczne uczestnictwo banku centralnego Czarnogóry w Eurosystemie po uchyleniu derogacji.